tiszteli eléggé a hagyományokat, ha akár a személye, akár pedig a politikai pártállása nem tetszik a miniszternek. Mindenesetre szomorú dokumentuma az orosz egyoldalúságnak s elfogultságnak.

Gyöngyös. *Bonkáló Sándor dr.*

A nemzetközi segédnyelv kérdése.

Ez a problema kétségkívül minden művelt embert érdekel, de különösen közelről érinti a pedagogusokat. Franciaországban ugyanis már fölmerült az a javaslat, hogy az esperanto nyelvet be kell illeszteni a tantervekbe s ha valahogyan sikerülne megoldani a nemzetközi segédnyelv problemáját, ez a fordulat mindenesetre gyökeres változásokat okozna az idegen nyelvek tanításában.

A *Revue Pédagogique*-nak két érdekes cikke két, teljesen ellentétes fölfogással vizsgálja a nemzetközi segédnyelv kérdését. *Albert Dauzat* az esperanto ellen száll síkra, *E. Boirac* pedig mellette tör lándzsát (1910 augusztusi és 1911 januári szám). Egyik is, másik is sok érvet tud fölvonultatni álláspontjának igazolására, de ezeknek az érveknek ismertetése csak nyelvészeti folyóiratban volna helyén. Minket itt a vitának csupán pædagogiai vonatkozásai érdekelhetnek.

Dauzat szerint a nemzetközi segédnyelvnek csak három embercsoportra nézve van igazi értéke: a tudósokra, kereskedőkre s a külföldön utazókra. Boirac azonban azt jegyzi meg erre, hogy a körülmények szerint többé vagy kevésbé mindenki beletartozik ebbe a három csoportba, melyek egyébiránt a gyakorlatban éppenséggel nem válnak el élesen egymástól. A nemzetközi érintkezés egyre szélesebb körre terjed s folyton gyakoribbá válik. Ez az oka, hogy az idegennyelvi oktatás fontossága nőttön nő. A középiskolában mindenkire kivétel nélkül rákényszerítjük egy vagy két élő idegen tanulását s nem keressük, vajjon a tanulóknak csakugyan szükségük lesz-e rá később mint tudósoknak, kereskedőknek vagy turistáknak. Már pedig az idegen nyelveknek kötelező tanulása ólomsúllyal nehezedik a francia ifjúságra s káros hatással van szellemi fejlődésére. Az idegen nyelvek emésztik fel a tanulók idejének és szellemi energiájának legnagyobb részét. Az ifjak elhanyagolják miattuk anyanyelvüket is, melyet nemsokára úgy fognak majd írni és beszélni, mintha idegen nyelv volna rájuk nézve.

Ezeket a jól kiélezett, de föltétlenül megszívlelendő gondolatokat Boirac ügyesen felhasználja álláspontjának támogatására. Az esperantóval oldja meg a gordiusi csomót, mert ez a mesterséges nemzetközi segédnyelv egyszerre megszabadítaná az ifjúságot az idegen nyelvek zsarnoki uralmának súlyos jármától. Az idegen nyelvek

tanulásának általánosan kötelező volta ellen kétségkívül nyomósan lehet érvelni, főkép ha szembeállítjuk a rengeteg idő- és erőpazarlást a szánalmasan silány eredménnyel. Mindazáltal — hacsak esperantisták nem vagyunk — nem fogunk mindjárt az esperanto után kiáltani.

Dauzat úgy véli megoldhatónak a problémát, ha több nemzetközi nyelvet fogadunk el. A fejlődés ugyanis őszerinte olyan irányú, hogy az angol nyelv lesz mindinkább a világkereskedelem, a német a tudomány, a francia az irodalom, diplomácia, a társalgás, szalonok, vendéglői közös asztalok, turistáskodás, az olasz pedig a zeneművészet nyelve. Ha ez a szétágazás így állandósul, akkor mindenki a szükségleteinek megfelelő idegen nyelvet fogja tanulni s ez szolgál majd nemzetközi segédnyelvül fordítások alakjában, levelezésben és kongresszusokon.

A kérdés egyelőre eldöntetlen, de elméletben nem is lehet eldönteni, mert a jósolgatás kívül esik az emberi elme képességeinek határain. Annyit mindenki belát, hogy az *egy* nemzetközi nyelv eszméje fölséges gondolat, de az eszmének gyakorlati kivihetőségében rajongva bízóknak csekély tábora mellett a művelteknek óriás többsége azt a meggyőződést vallja — s úgy hiszem, nem alaptalanul —, hogy sohasem lesz olyan mesterséges nemzetközi segédnyelv, mely fölment bennünket az idegen nyelvek tanulásától.

Dr. Nagy József.